

Κείμενο 1

Εισαγωγικό Σημείωμα

Το κείμενο είναι μέρος του προλόγου του Γενικού Γραμματέα Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα, ατομικά, πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά αποτελούν βασική προϋπόθεση για την φυσική και κοινωνική ύπαρξη του ανθρώπου και εκφράζουν τη θέλησή του να ζήσει ως βιολογικό, πνευματικό και κοινωνικό ον.

Πηγάζουν από τους άγραφους νόμους (φυσικό δίκαιο), που η υπακοή σε αυτούς είναι ζήτημα συνείδησης, προέρχονται από το θετικό δίκαιο (γραπτοί νόμοι) η εφαρμογή των οποίων είναι υποχρεωτική.

Τα δικαιώματα του ανθρώπου συνιστούν τον θεμέλιο λίθο πάνω στον οποίο η ανθρωπότητα επιχειρεί να οικοδομήσει ένα ειρηνικό και ευοίωνα μέλλον για όλους τους ανθρώπους σε κάθε γωνιά της γης. Λειτουργώντας ως διεθνείς νόρμες ή σταθερές, διασφαλίζουν την προστασία όλων των ανθρώπων, όπου κι αν βρίσκονται, από κάθε μορφής πολιτική, νομική, κοινωνική, πολιτιστική, οικονομική εκμετάλλευση ή κακομεταχείριση και, παράλληλα, από κάθε μορφής διάκριση.

Τα δικαιώματα αυτά αφορούν τον καθένα μας και έχουν επίπτωση στην καθημερινότητά μας. Ανήκουν σε όλους και μπορεί να είναι μια ισχυρή κινητήρια δύναμη για την ανθρώπινη, αξιοπρεπή και δίκαιη διαβίωση στα σπίτια μας, στους χώρους εργασίας μας, στα σχολεία μας, στην καθημερινότητα, παντού όπου πάμε. Θέτουν τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες ο καθένας από εμάς μπορεί και πρέπει να είναι σε θέση να ζει με αξιοπρέπεια, χωρίς εξευτελιστική και διακριτική μεταχείριση.

Για να είναι τούτο εφικτό, πρέπει να υπάρχουν οι κατάλληλες δομές και διαδικασίες, η αξιοποίηση των οποίων θα αποφέρει θετικά αποτελέσματα. Έτσι θα πρέπει να υφίσταται το κατάλληλο νομοθετικό πλαίσιο, θεσμοί και υπηρεσίες που θα σέβονται και θα προστατεύουν το πλήρες εύρος των ατομικών, πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων.

Παράλληλα πρέπει να υπάρχει ένα πλαίσιο αρχών και κατευθύνσεων για τη διάπλαση και ανάδειξη υπευθύνων και ελεύθερων πολιτών, μέσα στο οποίο να προέχει η καλλιέργεια της ηθικής συνείδησης, του καθήκοντος, ο σεβασμός στους νόμους και στους θεσμούς. Ο καθορισμός κανόνων δεοντολογίας που προσδιορίζουν τη συμπεριφορά, απέναντι στον εαυτό μας, αλλά και σε άλλα άτομα, ανεξάρτητα από το φύλο, τη φυλή, τη γλώσσα, τη θρησκεία και την εθνικότητα, έτσι ώστε να γίνονται σεβαστά τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Είναι προφανές ότι όλες αυτές οι επιδιώξεις, εντάσσονται και προωθούνται μέσα στο πλαίσιο που προσδιορίζεται από τους διεθνείς και ευρωπαϊκούς οργανισμούς για τα ανθρώπινα δικαιώματα και είναι δεσμευτικό για τη χώρα μας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΣΟΥΡΛΑΣ Γενικός Γραμματέας Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Κείμενο 2

Η τραγική αλληλεγγύη

Τι άλλο γύρεψαν τόσους αιώνες οι διάφορες θρησκείες παρά να γεφυρώσουν το τρομαχτικό τούτο χάσμα ανάμεσα σ' έναν κόσμο, ένα σύμπαν ουσιαστικά παράλογο κι έναν άνθρωπο ζώο λογικό; Μολονότι συγκροτημένες αρχικά γύρω από ένα σύστημα ηθικής, γρήγορα κατάλαβαν πως δε θα μπορούσαν να πετύχουν το σκοπό τους, δηλαδή να συνδιαλλάξουν τον άνθρωπο με τη μοίρα του, αν δεν πρότειναν μια κάποια εξήγηση, μια λύση στο αίνιγμα του κόσμου. Αναγκασμένες από την ίδια τους τη φύση να πάνε σε βάθος, βρέθηκαν αντιμέτωπες εκεί με τη θεμελιακή για το ανθρώπινο είδος μεταφυσική αγωνία. Ίσως ορισμένες απ' αυτές δε θα έπαιρναν την κοσμολογική διάσταση που πήραν, αν υπήρχε ο τρόπος να περιοριστούν στον κύριο κι αρχικό τους σκοπό: τον εξανθρωπισμό του ανθρώπου. Δυστυχώς δεν είχαν την ευχέρεια της εκλογής. Στα μεγάλα βάθη όλα τα προβλήματα συνεχονται. Δεν μπορείς να ρυθμίσεις τα επίγεια χωρίς να λάβεις υπόψη σου τα επουράνια. Όχι γιατί υπάρχει μια ουσιώδης λογική που τα συνδέει. Αλλά γιατί η ανθρώπινη φύση είναι τέτοια: Νιώθει τον εαυτό της τοποθετημένο μέσα σε χώρο και χρόνο, μαστίζεται λοιπόν από την ανάγκη μιας ελάχιστης ασφάλειας.

Το κοσμολογικό εποικοδόμημα στάθηκε πάντα το πιο μοιραίο για τις θρησκείες. Από αυτό είναι που ρυτιδώνονται και περνούν. Παρ' όλα τα φαινόμενα, παρ' όλη τη ρευστότητα και τη σχετικότητα των ηθών, οι θεμελιώδεις ηθικοί κανόνες ελάχιστα παραλλάζουν. Η φιλαλληλία, το αίσθημα της τιμής, ο σεβασμός προς τον πρεσβύτερο, είναι αρετές που συναντιώνται υπό διάφορες μορφές, σε λογής-λογής κοινωνίες, πρωτόγονες ή εξελιγμένες. Το κοσμοείδωλο όμως της κάθε εποχής, και βαθύτερα ακόμα, η αντίληψη για μιαν ανώτερη υπερβατική τάξη, κυμαίνεται ανάλογα με άπειρα δεδομένα. Από τη στιγμή που ένα σύστημα ιδεών συνδέεται με το φευγαλέο αυτό στοιχείο κι επιχειρεί να θεμελιώσει το οικοδόμημά του στον κινούμενο άμμο, τελειώσει: Υπάγεται στη ρευστότητα των καιρών.

Αξιοσημείωτη είναι στο σημείο τούτο η αντίφαση που περικλείεται στην ιδέα της Θεότητας. Ενώ η ιδέα αυτή αποτελεί θεωρητικά, την υψηλότερη σύλληψη του ανθρώπου, στην ουσία ο μέσος όρος της ανθρωπότητας, άρα το ίδιο ανθρώπινο γένος, την προσωπογράφησε πάντα με τις ευτελέστερες ιδιότητες. Δεν είναι άστοχος ο λόγος του Βολταίρου, πως επλάσαμε το Θεό κατ' εικόνα και ομοίωσή μας. Τον θελήσαμε ένα είδος εντολοδόχο μας, επιφορτισμένο με τόση υπερφυσική δύναμη, όση χρειάζεται για να μας κάνει τα χατίρια μας. Τον φανταστήκαμε τόσο μικρολόγο και αργόσχολο, που νύχτα-μέρα να μην καταγίνεται παρά με τη διαχείριση των υποθέσεών μας. Ποτέ δεν αναλογιζόμαστε πως η ευόδωση ενός έργου μας εξυπακούει κατά κανόνα την αντίστοιχη ζημιά κάποιου άλλου ανθρώπου, που όχι λιγότερο από εμάς έχει δικαίωμα στη θεία εύνοια. Θέλουμε λοιπόν ένα Θεό κομματιζόμενο, μεροληπτικό, που να εξαγοράζεται με διάφορες ανόητες κολακείες. Οι μεγάλες ηθικές ιδιότητες που του απονέμουμε παραμένουν έτσι για μας, και από μας, επίθετα δίχως περιεχόμενο.

Όμως ας μη βιαστούμε να περιγελάσουμε τον άνθρωπο για τη μεγάλη αυτή καπηλεία. Κρύβει ένα δράμα: την προσπάθεια, την αγωνία να δώσει στο αίνιγμα του κόσμου μια μορφή ευμάλακτη, νοητή. Αφόρητο είναι το αίσθημα πως έχουμε ριχτεί άσπλαχνα μέσα σ' έναν κόσμο ακατανόητο, απάνθρωπο, που δεν έχει με τη συνείδησή μας τίποτα το κοινό. Το υψηλότερο είδος λόγου που επινόησε το γένος μας, η Τραγωδία, σ' αυτήν ακριβώς την αγωνία βασίζεται. Ο νόμος της είναι η αντινομία ανάμεσα στην ατομική συνείδηση και την εχθρότητα της μοίρας. Μέσα μας ρεκάζει(1), στις μεγάλες ώρες, ένα βαθύ παράπονο, μια πνιγμένη απορία αν είμαστε, το κάτω-κάτω, παιδιά αυτού του κόσμου,- του συναρπαστικά ωραίου- ή αποπαΐδια του.

Για τον άνθρωπο του καιρού μας, τον απαλλαγμένο- λογικά τουλάχιστον- από προγονικές προλήψεις, ο κόσμος μπορεί να μην είναι ουσιαστικά παράλογος, υπακούει όμως σε μια

λογική ξένη προς τη δική μας. Είναι γνώρισμα ενός ωραίου θάρρους να το παραδεχόμαστε αυτό. Και μαζί μια υπέρτατη ηθική αναπηδά από την αναγνώριση τούτη: το χρέος μιας συνειδητής, επίμονης αλληλεγγύης.

Είναι καιρός να καταλάβουμε πως δεν έχουμε να περιμένουμε άλλη κατανόηση από εκείνην του ανθρώπου για τον άνθρωπο. Υπέρτατος νόμος μας η τραγική αλληλεγγύη.

Άγγελος Τερζάκης

(1).ρεκάζει: κραυγάζει

Κείμενο 3

Ενός λεπτού σιγή

Από τη συλλογή Ανυπεράσπιστος καημός (1960) Ντίνος Χριστιανόπουλος, Ποιήματα, Εκδόσεις Διαγωνίου, Θεσσαλονίκη 1985

Εσείς που βρήκατε τον άνθρωπό σας
κι έχετε ένα χέρι να σας σφίγγει τρυφερά,
έναν ώμο να ακουμπάτε την πίκρα σας,
ένα κορμί να υπερασπίζει την έξαψή σας,

κοκκινίσατε άραγε για την τόση ευτυχία σας,
έστω και μία φορά;
είπατε να κρατήσετε ενός λεπτού σιγή
για τους απεγνωσμένους;

► Παρατηρήσεις ◀

ΘΕΜΑ Α

A1. Να αποδώσετε συνοπτικά (σε 70-80 λέξεις) το περιεχόμενο των παραγράφων 3-6 («Αξιοσημείωτη είναι ....η τραγική αλληλεγγύη.») του Κειμένου 2.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β

B1. Να γράψετε στο τετράδιό σας δίπλα στον αριθμό της Στήλης Α το γράμμα από τη Στήλη Β που αντιστοιχεί στην ορθή απάντηση με βάση το περιεχόμενο των αντίστοιχων κειμένων (χωρίς αναφορά σε χωρία των κειμένων):

Στήλη Α

Στήλη Β

1. Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 υποστηρίζεται ότι	α. Τα ανθρώπινα δικαιώματα πηγάζουν από τους άγραφους νόμους των οποίων η εφαρμογή είναι υποχρεωτική. β. Η τήρηση των γραπτών νόμων είναι απαιτητέα. γ. Η τήρηση γραπτών και άγραφων νόμων είναι θέμα συνείδησης.
---	--

<p>2. Στην έκτη παράγραφο του Κειμένου 1 υποστηρίζεται ότι η καλλιέργεια ηθικής συνείδησης</p> <p>3. Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 2 υποστηρίζεται ότι κύριος στόχος των θρησκειών είναι</p>	<p>α. θα συμβάλλει στη διαμόρφωση υπεύθυνων πολιτών. β. δεν αποτελεί προϋπόθεση για την τήρηση των κανόνων δεοντολογίας. γ. είναι ατομική ευθύνη.</p> <p>α. η ηθικοποίηση του ανθρώπου. β. ο έλεγχος της συνείδησής του. γ. να απαλλάξουν τον άνθρωπο από μοιρολατρικές αντιλήψεις.</p>
<p>4. Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 2 ο συγγραφέας</p>	<p>α. παρατηρεί ότι οι βασικοί ηθικοί κανόνες δεν τροποποιούνται στο πέρασμα του χρόνου. β. μόνον οι άνθρωποι των αναπτυγμένων κοινωνιών διέπονται από κοινωνικές αρετές. γ. η κοσμοαντίληψη των ανθρώπων δεν επηρεάζεται από το πνεύμα αναθεωρητισμού κάθε εποχής.</p>
<p>5. Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 2 ο συγγραφέας παρατηρεί ότι</p>	<p>α. η πραγμάτωση των στόχων μας μπορεί δυνάμει να βλάψει έναν άλλον άνθρωπο. β. είναι παράλογη η εξομοίωση του Θεού με τον άνθρωπο. γ. ευνοούνται από το Θείο μόνον όσοι είναι ενάρετοι.</p>

B2. Να παρουσιάσετε το επικοινωνιακό αποτέλεσμα των γλωσσικών επιλογών που ζητούνται σε κάθε χωρίο:

- Κείμενο 1: « Τα δικαιώματα του ανθρώπου συνιστούν τον θεμέλιο λίθο πάνω στον οποίο η ανθρωπότητα επιχειρεί να οικοδομήσει ένα ειρηνικό και ευοίωνο μέλλον για όλους τους ανθρώπους σε κάθε γωνιά της γης. » : **το γ' ρηματικό πρόσωπο.**

-Κείμενο 2: «Μέσα μας ρεκάζει, στις μεγάλες ώρες, ένα βαθύ παράπονο, μια πνιγμένη απορία αν είμαστε, το κάτω-κάτω, παιδιά αυτού του κόσμου, - του συναρπαστικά ωραίου - ή αποπαίδια του: **η διπλή παύλα**

Μονάδες 10

B3.

α. Πρόθεση του συντάκτη του **Κειμένου 2**, στην τετάρτη παράγραφο « *Αξιοσημείωτη είναι στο σημείο τούτο .... δίχως περιεχόμενο.*» είναι να προβληματίσει τους/τις αναγνώστες /αναγνώστριες. Να αναφέρετε δυο (2) διαφορετικά εκφραστικά μέσα με τα οποία επιτυγχάνει

τον στόχο του, παραθέτοντας τα αντίστοιχα χωρία, και να εξηγήσετε τη λειτουργία του καθενός από αυτά στο κείμενο **(μονάδες 6)**.

β. Η τρίτη παράγραφος του **Κειμένου 1** («Τα δικαιώματα του ανθρώπου ... μορφής διάκριση.») οργανώνεται με τη μέθοδο του ορισμού. Να βρείτε τα συστατικά μέρη του ορισμού **(μονάδες 2)** και να εξηγήσετε πώς αυτή η επιλογή εξυπηρετεί τον σκοπό του *Γεώργιου Ι. Σούρλα* **(μονάδες 2)**.

Μονάδες 4

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Γ

Γ. Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σας, το κύριο θέμα του Κειμένου 3; Να τεκμηριώσετε την άποψή σας, αξιοποιώντας τρεις διαφορετικούς κειμενικούς δείκτες. Πιστεύετε ότι οι σημερινοί νέοι είναι ευαισθητοποιημένοι σε αυτό το θέμα; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

Δ1. Η συντακτική ομάδα της σχολικής εφημερίδας σας ανέθεσε τη σύνταξη άρθρου (350- 400 λέξεων) με αφορμή τις φυσικές καταστροφές που βίωσε πρόσφατα η χώρα μας. Στο κείμενο σας :

α) Να παρουσιάσετε μορφές με τις οποίες μπορεί να εκδηλωθεί το πνεύμα της κοινωνικής αλληλεγγύης απέναντι στους πάσχοντες και γενικότερα στις ευπαθείς ομάδες

β) να προτείνετε τρόπους με τους οποίους η εκπαίδευση και η πολιτεία μπορούν να συμβάλλουν στη διάπλαση πολιτών που θα εμφορούνται από την αρετή της κοινωνικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας.

-Να αξιοποιήσετε δημιουργικά στοιχεία από τα κείμενα αναφοράς.

Μονάδες 30

Σας ευχόμαστε επιτυχία !